

ДА ПРАБЛЕМЫ КАНТРАСТЫЎНАГА АПІСАННЯ МАДЭЛЕЙ ДЗЕЯСЛОЎНЫХ СКАЗАЎ (на матэрыяле беларускай і польскай моў)

У апошнія гады кантрастыўная лінгвістыка перажывае буйны росквіт. Гэта і не выпадкова, бо менавіта супастаўленне сістэм або асобных мікрасістэм дзвюх блізкіх моў дазваляе ўбачыць не толькі спецыфічныя для кожнай мовы рысы, тыпалагічна важныя структурныя адрозненні, але і такія асаблівасці, што раней, пры сінхронным аналізе адной з моў, заставаліся незаўважанымі. Такім чынам, у супастаўляльным мовазнаўстве бачацца вялікія магчымасці даследавання тыпалогіі моў праз пошук міжмоўных універсальных і выяўленне катэгорый спецыфічнага.

У галіне сінтаксісу славянскіх моў кантрастыўныя даследаванні плённа вядуцца апошнія чатыры дзесяцігоддзі. Ужо назапашаны вялікі вопыт такіх даследаванняў, вызначаны асноўныя прынцыпы і задачы супастаўлення славянскіх моў, нават блізкароднасных¹. Супастаўленне беларускай і польскай моў найбольш поўна праведзена ў галіне фанетыкі, лексікалогіі і дыялекталогіі (Ю.Ф.Мацкевіч, А.Я.Супрун, Л.М.Шакун, А.І.Барташэвіч, Я.Э.Смулкова, А.І.Жураўскі, П.П.Шуба, А.М.Булыка, К.М.Гюлумянц, П.У.Сцяцко, Г.У.Арашонкава, В.Л.Вярэнч, Г.В.Пальцаў і інш.). У галіне ж сінтаксісу яно не прадстаўлена ў такім аб'ёме і ў асноўным мае фармальна-структурную накіраванасць, г.зн. праводзіцца ў напрамку "ад формы да зместу". Кантрастыўнае ж апісанне найвышэйшага ўзроўню беларускай і польскай моў у напрамку "ад зместу да формы" (функцыянальна-семантычны падыход) з'яўляецца хутчэй адзнакай сённяшняга часу. Такім чынам, навідавоку неабходнасьць поўнага кантрастыўнага апісання сінтаксісу беларускай і польскай моў праз выяўленне падабенстваў (ізамарфізм) і адрозненняў (аламарфізм) у сінтаксічных сістэмах гэтых моў. Пры гэтым адзінкай такога апісання, на нашу думку, можа быць **мадэль сказа**, структуру якой даследчыкі звычайна выводзяць з семантычнай структуры дзеяслоўнага прэдыката і ў якой у найбольшай ступені ўвасабляецца сувязь мовы з экстралінгвістычнай рэчаіснасцю і з працэсам яе асэнсавання (з працэсам мыслення).

Адразу адзначым, што пад **мадэллю** разумеецца мінімальна дастатковая двухбаковая моўная адзінка з узаемаабумоўленымі планам зместу (глыбіннай структурай) і планам выражэння (паверхневай структурай). Як зазначае Г.А.Золатава, рэлевантнымі для апісання мадэлей сказаў з яўляюцца катэгарыяльна-семантычныя ўласцівасці складнікаў мадэлі². Яны ўзнікаюць ў выніку абагульнення індывідуальна-лексічных значэнняў слоў, якія займаюць аднолькавыя сінтаксічныя пазіцыі ў мностве падобных сказаў. Гэта ў першую чаргу тычыцца прэдыкатнай пазіцыі, якую найчасцей займае дзеяслоў. Таму пры апісанні мадэлі павінна ўлічвацца перш за ўсё катэгарыяльна-семантычнае значэнне дзеяслова, бо менавіта ў ім увасабляецца "тыповая семантыка" тыповай пазамоўнай сітуацыі і інфармацыя аб яе тыповых удзельніках, што знаходзіць адлюстраванне ў прапазіцыі. Пры гэтым дамінанта мадэлі – дзеяслоўны прэдыкат – прадвызначае і абумоўлівае структуру мадэлі, накладваючы абмежаванні на запаўненне пазіцый мадэлі актантамі не толькі пэўных катэгарыяльна-граматычных, але і адпаведных катэгарыяльна-семантычных класаў. З усяго відаць, што найбольш аптымальным з'яўляецца апісанне дзеяслоўных мадэлей на падставе асобных ЛСГ, у якія ўваходзяць дзеясловы з агульнай катэгарыяльна-лексічнай семай, чым і вытлумачаецца тыповая спалучальнасць дзеясловаў адной ЛСГ. Прыведзеныя вышэй палажэнні дазваляюць сфармуляваць асноўную задачу кантрастыўнага апісання дзеяслоўных мадэлей. Яна звязана з выяўленнем ізаморфных і аламорфных элементаў у мадэлях дзеясловаў пэўных ЛСГ паводле адпаведных дыферэнцыяваных прымет (параметраў).

У сувязі з тым, што прынцыповым пры апісанні дыстрыбуцыі дзеяслоўнага прэдыката з'яўляецца механізм узаемадзеяння: а) семантыкі дзеяслова, б) семантычнай структуры сказа (глыбіннай структуры мадэлі) і в) фармальнай структуры сказа (паверхневай структуры мадэлі), можна вылучыць два асноўныя ўзроўні карэляцыі беларускіх і польскіх дзеяслоўных мадэлей: семантыка-сінтаксічны і фармальна-граматычны. Адсюль тыпалогія адрозненняў беларускіх і польскіх дзеясловаў (чытай: дзеяслоўных мадэлей) можа быць наступнай:

I узровень – семантыка-сінтаксічны (адрозненні ў плане зместу):

1 – колькасны (квантытатыўны) (колькасць пазіцый; іх аблігаторны/факультатыўны характар);

2 – якасны (селекцыйна-семантычны):

2.1 – склад семантычных функцый (тыпу "агэнс", "пацыенс", "адрасат" і г.д.) у складзе прапазіцыі;

2.2 – прадметны/прапазіцыйны характар семантычных актантаў;

2.3 – селекцыйныя прыметы пазіцый:

2.3.1 – катэгарыяльна-сігніфікатыўны (інтэнсіянальны) характар семантычных актантаў (катэгарыяльна-семантычныя класы слоў тыпу "адушаўлены/неадушаўлены", "канкрэтны/абстрактны" і г.д.);

2.3.2 – катэгарыяльна-дэнататыўны (экстэнсіянальны) характар семантычных актантаў (актанты розных ЛСГ);

II узровень – фармальна-граматычны (адрозненні ў плане выражэння):

1. марфалагічная якасць сінтаксічных актантаў:

1.1 V_f – NP_{nom} (gen, dat, acc, instr, loc) (сінтэтычная форма імя);

1.2 V_f – ${}_nNP_n$ (аналітычная форма імя);

1.3 V_f – Inf;

1.4 V_f – Adv;

1.5 V_f – Sent.

Праверым дзейснасць прыведзеных параметраў на аснове супастаўляльна-тыпалагічнага аналізу мадэлей, што ўтвараюцца дзеясловамі аднаго з семантычных класаў "ЛСГ дзеясловаў адносін з адмоўнай ацэнкай"³. У гэты семантычны клас уваходзяць наступныя беларускія дзеясловы (побач, праз рыску, прыводзяцца іх польскія адпаведнікі): *зайздросціць / zazdrościć; ненавідзець / nienawidzić; неадлюбіваць / nieszczególnie lubić, nie darzyć sympatią; недавяраць / niedowierzać, nie ufać; неўзлюбіць / powziąć niechęć (antypatię), nie mieć sympatii; грэбаваць / pogardzać; пагарджаць, адносіцца з пагардай, занябдаць / pogardzać, gardzić, lekceważyć; сумнявацца / wątpić; надакучыць, абрыднуць / obrydnąć, zbrydnąć, obmierznać; абразіцца / obrazić się і некаторыя іншыя. Улічваючы тое, што любы з гэтых дзеясловаў можа быць паўнамоцным прадстаўніком усяго класа адпаведнай ЛСГ, бо мае ў сваёй семнай структуры тыповую катэгарыяльную сему, абмяжуемса кантрастыўным аналізам мадэлей дзеясловаў *зайздросціць / zazdrościć*.*

Гэтыя дзеясловы маюць аднолькавае лексічнае значэнне, якое ізаморфна рэалізуецца ў мадэлях гэтых дзеясловаў, у іх глыбінных і паверхневых структурах толькі тады, калі гаворка ідзе пра камбінацыю семантычных функцый "эксперыенсіў – прэдыкат адносін – пацыентыў"⁴ ($Exp_{[Pers]} - Pred_{Rel} - Pat_{[Pers]}$), аднолькавую для беларускай і польскай моў, што ўяўляе сабой адзін з інварыянтаў семантычнай спалучальнасці дзеяслоўнага прэдыката ў розных славянскіх мовах. Калі ж гаворка ідзе пра далейшае разгортванне мадэлі ($Exp_{[Pers]} - Pred_{Rel} - Pat_{[Pers]} - (Caus)/(Prop)$), то дыстрыбуцыя адпаведных прэдыкатаў будзе адрознівацца ў плане выражэння трэцяй пазіцыі – каўзатара адносін (параўн.: бел.: $NP_{nom} - V_f - NP_{dat} - (3-за\ NP_{gen})/(Sent)$; польск.: $NP_{nom} - V_f - NP_{dat} - (NP_{gen})/(Sent)$). Напрыклад: *Яна зайздросціла яму 3-за добрых адзнак – Ona zazdrościła mu dobrych ocen; Я зайздросчу яму (таму), што ў яго такая жонка (*Я зайздросчу яму жонкі);*

(? Я зайздросчу яго жонцы) – *Zazdrozczę mu żony*; *Cyscedzi зайздросціні яму, таму што ён зайсёды мае поспех* – *Zazdrościli mu sąsiedzi, że stale odnosi sukcesy*.

Як бачым, **зыходная семантычная мадэль**, пад якой разумеецца прапазіцыя ці глыбінная прэдыкатна-актантная структура (*Exp – Pred – Pat – Caus*), што адлюстроўвае структуру тыповай сітуацыі і – ‘чалавек зведвае адмоўныя пачуцці да каго-, чаго-небудзь па нейкай прычыне’ – з’яўляецца тоеснай, інварыянтнай, для абедзвюх моў. Аднак факт запаўнення асноўных пазіцый мадэлі рознымі класамі слоў (з улікам рознай субкатэгарызацыі гэтых класаў, абумоўленай семантыкай дзеяслова) дазваляе казаць пра **лексіка-граматычнае і лексіка-семантычнае вар’іраванне** зыходнай семантычнай мадэлі (ці асобных яе пазіцый) у розных мовах. І, такім чынам, **вылучаць** спецыфічныя для кожнай мовы **лексіка-граматычныя і лексіка-семантычныя варыянты** рэалізацыі зыходнай семантычнай мадэлі, а ў сувязі з гэтым – і спецыфічныя для кожнай мовы **семантыка-сінтаксічныя мадэлі**. Так, напрыклад, для дзеясловаў *зайздросціць / zazdrościć* спецыфіка мадэлей абумоўлена рознай эксплікацыяй пазіцыі каўзатара адносіна: аналітычны спосаб выражэння ўласна каўзатыўнага значэння праз *з-за NP_{gen}* (без семантычных абмежаванняў пазіцыі) у беларускай мове; сінтэтычны спосаб выражэння каўзатара праз *NP_{gen}* (без семантычных абмежаванняў пазіцыі) – у польскай мове. Пры гэтым можна пагадзіцца з М.Каўкам адносна таго, што трэцяя пазіцыя ў адпаведных прэдыкатах запаўняецца прапазіцыйным актантам⁵, які разам з пацыенсам (суб’ектам другой прапазіцыі) уяўляе сабой згорнутую (наміналізаваную) “прычынную” прапазіцыю, уключаную ў семантычную структуру рэлятывых прэдыкатаў тыпу *зайздросціць / zazdrościć*: а) *Яна зайздросціла яму з-за добрых адзнак* ← *Яна зайздросціла яму, таму што ён атрымаў добрыя адзнакі* (з-за (добрых) адзнак = (таму што) ён атрымаў добрыя адзнакі); б) *(Ja) zazdrozczę mu żony* ← *(Ja) zazdrozczę mu, że on ma taką żonę* (żony = (że) on ma taką żonę).

Як бачым, першасныя поліпрэдыкатыўныя структуры, у якіх вылучаецца дзве прапазіцыі, пераўтвараюцца ў монапрэдыкатыўныя. Для апошніх, аднак, таксама характэрна функцыянаванне двух прапазіцый: **асноўных**, рэпрэзэнтантамі якіх з’яўляюцца дзеясловы *зайздросціць і zazdrościć*, і **ўключаных наміналізаваных** (а) *з-за (добрых) адзнак*; б) *żony*). Іншымі словамі, адбываецца **транспазіцыя** дзеяслоўнага прэдыката ў пазіцыю іменнага актанта. Якраз праз такія структурныя трансфармацыі і выяўляецца спецыфіка польскага дзеяслова. У ім прычынная пазіцыя часцей выражаецца не праз даданую прычынную частку складаназалежнага сказа ці асобную частку бяззлучнікавага сказа, як у беларускай мове (*Я зайздросчу яму, таму што ў яго такая жонка*; *Ігнась зайздросціць Міколку: у яго ёсць дзед...*), а праз форму роднага склону імені. Пра гэта сведчаць і прыклады са “Слоўніка польскай мовы” В.Дарашэўскага і з “Сінтаксічна-генератыўнага слоўніка польскіх дзеясловаў” К.Паляньскага: *Ślub Zamoyskiego z Batorówną zaniepokoił szlachtę i poruszył do żywego wielu magnatów, zazdrozczących kancierzowi nowego zaszczytu*; *Zaczęła porównywać siebie z nią i zazdrościć jej urody, dowcipu, obojęsca, ubrania – wszystkiego*; *Wszyscy zazdrozczą mu udanych dzieci*; *Lidka zawsze zazdrościła koleżankom modnych ciuchów*; *Jeszcze w szkole ty także zazdrościłeś mi dobrych stopni*; *Ludzie zazdrozczą innym wszystkiego*. Аднак: *Obaj goście zazdrościli mu, że się uchwalił w kawalerstwie*; *Zazdrościli mu sąsiedzi, że stale odnosi sukcesy*⁶.

Сітуацыя “зайздрасці” можа эксплікавацца ў беларускай мове і праз яшчэ адзін лексіка-граматычны варыянт (другая беларуская мадэль), у якім вылучаюцца **дзве пазіцыі**, а не тры, як у першым варыянце (*NP_{nom} – V_i – [NP_{dat} – NP_{gen}]*): *Яна зайздросціла спрыту Міхася [+Sit;+Abstr]* (**Яна зайздросціла спрыту...*; **Яна зайздросціла ... Міхася*); ?*Яна зайздросціла [+Abstr] машыне Міхася [-Abstr]*; ?*Яна зайздросціла [-Anim] каню Міхася [+Anim]*. На

карысць бінарнага характару другой беларускай мадэлі сведчыць і наступны прыклад: *Я зайздросчу таму, што ён мае такую жонку*, дзе Pat увогуле не выражаны.

Як бачым, мае месца так званае пазіцыйнае вар'іраванне зыходнай мадэлі, калі пры "паверхневай" рэалізацыі актуалізуецца, акцэнтуюцца каўзатар адносін – пераводзіцца на адну пазіцыю бліжэй да дзеяслова, і, такім чынам, уся мадэль скарачаецца на адну пазіцыю. Аднак тыповы змест зыходнай мадэлі пры гэтым не губляецца, а, наадварот, адбываецца "прырашчэнне" зместу за кошт таго, што другі кампанент уяўляе сабой уключаную квалітатыўную (са значэннем якаснай прыметы прадмета) прапазіцыю, выражаную праз $[NP_{dat}-NP_{gen}]$ (з дыферэнцыяванымі прыметамі адпаведнай сінтаксічнай пазіцыі $[+Sit;+Abstr]$): *Грузчыкі моўчкі паглядалі на Сяргея, моўчкі зайздросцілі яго спрыту і сіле* (Адамчык) ← *Грузчыкі ... зайздросцілі Сяргею, таму што ён быў спрытны і моцны*.

Прааналізуем зараз лексіка-семантычныя рэпрэзентацыі асноўных пазіцый зыходнай мадэлі, прымаючы за рэлевантны падыход "ад формы – да зместу":

Мова	Форма	Глыбінны склон	Селекцыйная прымета
1) беларуская	1,2 NP_{nom}	Exp	[+Pers]
польская	1 NP_{nom}	Exp	[+Pers]
2) беларуская	1 NP_{dat} 2 NP_{dat}	Pat Caus	[+Pers] [+Sit;+Abstr]
польская	1 NP_{dat}	Pat	[+Pers]
3) беларуская	2 NP_{gen}	Pat	[+Pers]
польская	1 NP_{gen}	Caus	{без абмежаванняў}
4) беларуская	1 3-за NP_{gen}	Caus	{без абмежаванняў}
5) беларуская	1 Sent	Prop	
польская	1 Sent	Prop	

З усяго відаць, што ў беларускай мове для дзеяслова *зайздросціць* існуюць лексіка-семантычныя абмежаванні на запаўненне пазіцыі каўзатара адносін імёнамі адпаведных катэгарыяльна-семантычных класаў (гл. 2-і варыянт): 2 NP_{dat} // *Caus* $_{[+Sit;+Abstr]}$, **але бел.:** 1 3-за NP_{gen} // *Caus* $_{\{без абмежаванняў\}}$ і **польск.:** 1 NP_{gen} // *Caus* $_{\{без абмежаванняў\}}$, што з'яўляецца не столькі структурным патрабаваннем, колькі праявай дыферэнцыяванай семантыкі беларускага дзеяслова. Паколькі такія структурныя фактары, як дыстрыбуцыя, з'яўляюцца знакамі пэўных значэнняў, паказальнікамі зрухаў у глыбіннай структуры, можна сцвярджаць, што беларускі дзеяслоў *зайздросціць* у адрозненне ад польскага ўтварае дзве семантыка-сінтаксічныя мадэлі. Прычым другая, двухкампанентная, мадэль звязана з рэалізацыяй адмысловага сэнсавага адцення: *'зведваць пачуццё зайздрасці да нейкіх якасцей пэўнай асобы'* (*зайздросціць спрыту, сіле, мужнасці, настрою, поспеху, прыцыповасці, здольнасцям і г.д. Міхася*).

Такім чынам, пры кантрастыўным апісанні дзеяслоўных мадэлей аламорфныя элементы часцей за ўсё вылучаюцца ў плане выражэння і тычацца лексіка-граматычных варыянтаў рэалізацыі зыходнай семантычнай мадэлі. Ізамарфізм жа хутчэй з'яўляецца адзнакай прапазіцыйнай часткі плана зместу. Прычым фармальныя адрозненні, як правіла, сведчаць аб адрозненнях семантычных. У сувязі з чым вылучаюцца лексіка-семантычныя варыянты, звязаныя з адпаведнымі лексіка-граматычнымі варыянтамі. Пры гэтым істотныя адрозненні ў беларускіх і польскіх дзеяслоўных мадэлях назіраюцца пераважна на "перыферыі": на ўзроўні запаўнення актантамі сірканстантных пазіцый (у нашым выпадку – пазіцыі каўзатара адносін). Варта яшчэ раз падкрэсліць, што ўсе кампаненты зыходнай семантычнай мадэлі (як аблігаторныя, так і факультатыўныя) могуць мець спецыфічныя лексіка-граматычныя і лексіка-семантычныя варыянты сваёй "рэалізацыі" ў розных мовах.

¹ Гл. напрыклад: Ломтев Т. П. О синтаксических соответствиях тождества и различия в глагольно-именных сочетаниях в славянских языках. М., 1958; Михневич А. Е. Семантико-синтаксическая структура славянского предложения и проблема аналитических конструкций // Грам-

матическое описание славянских языков / Концепции и методы. М., 1974; Норман Б.Ю. Универсальное и специфическое в синтаксических моделях славянских языков. Мн., 1988; Конюшков М.И. Синтаксис близкородственных языков: тождества, сходства, различия. Мн., 1989; Мразек Р. Сравнительный синтаксис славянских языков. Врно, 1990.

² Золотова Г.А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса. М., 1982. С. 359.

³ Гл.: Размеркаванне дзеясловаў па розных ЛСГ у слоўніку: Лексико-семантические группы русских глаголов. Иркутск, 1989.

⁴ Гл.: Чейф У. Значение и структура языка. М., 1975. С. 167–170; Богданов В.В. Семантико-синтаксическая организация предложения. Л., 1977. С. 52–55.

⁵ Kawka M. Słownik syntaktyczno-semantyczny czasowników polskich / Część I: Czasowniki bezprzedrostkowe. Kraków, 1980. S. 230.

⁶ Słownik języka polskiego / Red. naczelny W.Doroszewski. Warszawa, 1968. T. 10. S.890; Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich / Pod red. K.Polańskiego. Wrocław etc., 1992. T. 5. S. 353.

Тлумачэнне сімвалаў:

I. Граматычныя катэгорыі і формы: **Adv** – прыслоўе; **Inf** – інфінітыў; **NP** – намінатыўная група; **NP_{nom}** (gen, dat, acc, instr, loc) – назоўнік у форме назоўнага (роднага, давальнага, вінавальнага, творнага, меснага) склону; 3-за **NP_{gen}** – назоўнік у форме роднага склону з прыназоўнікам 3-за; **V₁** – дзеяслоў у фінітнай форме; **Sent** – даданая частка; 1, 2 **NP_{nom}** – наяўнасць **NP_{nom}** у 1-м і 2-м лексіка-граматычных варыянтах; 1 **NP_{gen}** – наяўнасць **NP_{gen}** у 1-м лексіка-граматычным варыянце і г.д.;

II. Семантычныя функцыі: **Exp** – эксперыенсіў; **Pat** – пацыентыў; **Caus** – каўзатар; **Pred** – прэдыкат; **Prop** – уключаная прапазіцыя;

III. Селекцыйныя катэгорыяльна-семантычныя прыметы: **+Anim/-Anim** – адушаўлёнасць/ неадушаўлёнасць; **+Pers/-Pers** – персанальнасць/ неперсанальнасць; **+Abstr/-Abstr** – абстрактнасць/ канкрэтнасць; **+Sit** – сітуацыя.

А. В. КАЦЕНКА

СТРУКТУРА ЎСТОЙЛІВЫХ ПАРАЎНАЛЬНЫХ КАНСТРУКЦЫЙ У ПАЭЗІІ Б. ПАСТАРНАКА

Усе параўнальныя канструкцыі (далей – ПК) можна падзяліць на дзве групы: свабодныя і ўстойлівыя. Аднак у лінгвістычнай літаратуры няма аднолькавага падыходу да інтэрпрэтацыі параўнанняў як з яў мовы ці маўлення. Гэту праблему вырашаюць у сваіх працах А.Г. Назаран, А.Н. Кожын, У.М. Агольцаў, А.В. Кунін, А.А. Някрусава, але дакладных крытэрыяў, якія дазваляюць бяспрэчна аднесці любое параўнанне да агульнамоўных, пакуль няма. Так, А.Н. Кожын падкрэслівае, што ўстойлівыя ПК выступаюць "як лексікалізаваныя злучэнні слоў, якія таксама, як і словы, не ствараюцца нанова ў акце маўлення, а ўзнаўляюцца як пэўныя знакі прадстаўлення".¹ У.М. Агольцаў лічыць, што "свабоднае параўнанне перадае індывідуальную, г. зн. адзіную ў сваім родзе, прымету прадмета, якая дадзена нам у непасрэдным адчуванні, і, такім чынам, выступае як сродак перадачы ўспрымання. Устойлівае параўнанне перадае індывідуальна-абагульненую прымету прадмета, і, такім чынам, выступае як сродак перадачы прадстаўлення".² Пытанне аб правамернасці аднясення фразеалагічных кампаратыўных канструкцый да параўнальных ставіцца і аўтарамі "Рускай граматыкі", якія лічаць, што "чым больш устойлівае і ўжывальнае (у дадзеным лексічным нападзенні) спалучэнне злучніка са словаформай, тым больш блізкая яго функцыя да функцыі акалічнаснага распаўсюджвальніка: салодкі як цукар, плача як дзіця".³

Пры вырашэнні пытання аб уключэнні кампаратыўных фразеалагічных адзінак у склад параўнальных мы прытрымліваемся пункту гледжання А.А.Някрусавой, А.В. Куніна, А.А. Жалуніч, якія лічаць, што пасведчаннем правамоцнасці аднясення параўнання да ўстойлівага з яўляецца факт узнаўляльнасці яго структурных і семантычных рыс. Пацвярджэннем узнаўляльнасці з яўляецца ўключэнне параўнання ў якасці фразеалагічнага зварту ў любы фразеалагічны слоўнік ці ў фразеалагічную частку слоўнікавага артыкула ў любым тлумачальным слоўніку.